

Kalózkodunk – de miért?

▶ **ALIG NÉHÁNY ÉVSZÁZADDAL** ezelőtt az európai és az európai gyökerű kultúrákban annyi zenész volt képes tudásából megélni, ahányuk élő szereplésére szüksége volt az adott közösségnek. Egyszerűbben fogalmazva: ahányukat hajlandó volt megfizetni egy-egy király, herceg, fejedelem, magas egyházi méltóság, vagy tehetős polgárember. A barokk nagymesterei, Bach, Händel, vagy később a klasszika zsenije, Mozart és Haydn azért alkottak akkora életművet, mert a bizonyos alkalmakra – bálók, ünnepségek, egyházi események – készült darabjaikat, egy alkalommal mutatta be a megfizetett zenekar, aztán a megrendelő és a szűk közönség már újat áhított. A paraszti közösségekben egészen a legmodernebb időkig csak annyi muzsikust élhetett meg, amennyit a falu – vagy

több település – finanszírozni tudott: ők játszottak esküvőkön, temetésekben, táncos eseményeken, egyházi alkalmakon, többre nem volt szükség. A romantika idején ugyan már léteztek slágerek, amelyekkel turnézni lehetett, és a kottakiadás is jelentősebbé vált, a zenész élete még mindig nagyban függött a művészetpártolóktól. A zenészek meggazdagodására csak később vált lehetőség, akkor, amikor a rádiók, a televíziók és a mind nagyobb számban eladható, egyre jobb minőségű hanghordozók üzleti szinergiája ezt lehetővé tette. A zenészek ekkor ültek pompás autókba, ekkor kezdtek nagy házakat, sőt kastélyokat, szigeteket vásárolni, sokszoros milliárdos üzletemberekké válni. És jólétük még mindig elhanyagolható a karrierjük egyengető zeneipar moguljainak mesés vagyonosságához képest.

Ezen a pompán ütnek mind nagyobb részt a digitális világ kalózzai, a torrent oldalak üzemeltetői és használói, az mp3 fájlok nagyfogyasztói. És már nem csak a zenéről van szó: a filmről és minden egyébéről, ami digitális jelhordozókon terjeszthető. Persze, hogy az érintettek idegesek, kétségbeesettek. Hol vagyunk már attól, amikor a zene- és a filmipar békésen szemet hunyt a műszaki üzletekben olcsón kapható újraírható magnó- és videokazetták terjesztése fellett! Mindez nem veszélyeztette az üzletet, hiszen ezek árát már elve terhelte egy bizonyos százalék, amely visszakerült a lemez- és filmgyárakhoz, másrészt nem létezett olyan technika, amellyel veszélyes mennyiségű másolatot lehetett volna készíteni. Ma már ez nem így van. Túlléptünk az újraírható CD-ken és DVD-ken is, a neten és kütyükön zajlik a fájlcsere, pillanatok alatt és a gyártók tudta nélkül. Persze, hogy óriási a pánik. A kérdés az: visszatérnek-e sokszorosítási monopóliumok előtti idők?

Bodó Balázs közgazdász, több egyetem tanára és a Szerzői Jogi Szakértő Testület tagja érdekes szellemi kalandra vállalkozott: átfogó munkát készített a kalózkodásról. Könyve pontos definíciót keres a kalózkodásra, bemutatja a kalózkodás piaci szerepét, azt, hogy az egyes társadalmakban milyen módon és mekkora mértékben van jelen a kalózkodás. Sőt energiájából arra is futja, hogy bemutassa a kalózkodás történetét. Figyelem! Nem néhány éves vagy évtizedes történetről van szó: a kalózkodás a könyvnyomtatás első pillanataitól ismert gazdasági tényező, az ezredforduló technológiai robbanása csupán újabb területekre terjesztette ki és intenzívebbé tette azt.

A kötet fókuszában azért – természetesen – az informatika fejlődésével mind hevesebb és veszélyesebb kalózkodás áll. A szerző közgazdász, nem kultúrtörténeti munkát akart készíteni, nem pamfletet vagy indítványt a kalózkodás ellen: egyfelől azt kutatta, milyen hatással van a gazdaságra a kalózkodás, másfelől azt, hogy milyen okok állnak a háttérben. És ez utóbbi kérdés világít rá a nagyívű vállalkozás valódi céljára, egyben hasznára. Mint a szerző az előszóban írja, 2008 folyamán egy speciális technológia segítségével nyomon követték a három legnagyobb magyarországi fájlcsereoldalt a zajtól tranzakciókat. A kutatás során rábukkantak azokra a piaci kudarcokra, amely a kalózkodás megszületéséhez vezettek. Ezzel pedig bepillantást nyertek a tartalomforgalmazás átalakulásának logikai rendjébe. A diagnózis tehát kész. Kérdés, lesz-e gyógyulás?

Kerékgyártó György

Typotex, Budapest, 2011, 338 oldal
3900 Ft